

tiam innocens absolutus fuit a servitute, & adulter jure suo privatus. Nihilominus ait D. Th. *secundum æquitatem iudex ex officio suo debet eum cogere, ut caveat periculo animæ ejus, & scandalo aliorum, quamvis non possit revocationem petere.* 3. *divortium non potest celebrari, nisi iudicio Ecclesiæ, inquit D. Th. quem Bellarminus, & alii sequuntur, cum sit actio publica, quæ privata auctoritate si fieret, magnis foret perturbationibus obnoxia.* Alii id solunt requirunt, cum adulterium est occultum, alii denique multi divortium fieri posse contendunt privata auctoritate, modo adulterium sit certum, nec ex separatione oriatur scandalum.

61. Nota 4. facta juridica separatione, vir innocens potest Religionem ingredi, etiam invita adultera & sacros Ordines suscipere, manente tamen vinculo matrimonii, si istud fuerit consummatum. Contra, etiam post divortium non licet adultero religionem ingredi, vel sacris initiari, nisi annuente ipsius conjuge, vel nisi is statum perpetuum assumpserit, aut aliter tacite veniam ei dederit. Nota 5. nomine sævitæ non potest conjux propria auctoritate conjugem dimittere ex c. *significasti de divortio*, nisi sit in mora periculum, aut iudex facile nequeat conveniri. Sed non est arguendus sævitæ conjux, qui alterum minis tantum, aut moderata pœna coerces, sed requiruntur mala gravia, & injusta, quæ nimis molestam reddant vitam, attenta conditione personarum. Facto autem divortio filii educandi sunt apud conjugem innocentem. Quod vero ad expensas attinet, si divortium fa-

ctum sit culpa patris, ejus expensis proles est educanda ex auct. *si Pater. c. divortio facto*; e contrario expensis matris, si ista fuerit in culpa, ut habetur in glossa, & communis docet sententia; quamquam in hoc non ita DD. consentiant requiritur tamen iudicis sententia.

CAPUT VI.

De impedimentis matrimonii, & præsertim de iis, quæ matrimonium impediunt tantum.

62. Sunt quædam impedimenta, quæ matrimonium reddunt tantum illicitum; alia insuper illud irritum faciunt. Priora dicuntur impedientia; posteriora dirimentia. Jam vero quod Ecclesia possit constituere impedimenta matrimonium impedientia non negant vel ipsi hæretici, qui tamen ipsi denegant potestatem adstruendi impedimenta dirimentia. Sed contra ipsos statuit Trid. Sess. 24. Can. 4. *Si quis dixerit, Ecclesiam non potuisse instituere impedimenta matrimonium dirimentia, vel in is constituendis errasse, anathema sit.* Quamvis enim Ecclesia non possit invalida reddere Sacramenta a Christo D. instituta, potuit tamen ob bonum commune Ecclesiæ infirmare contractum, sine quo Sacramentum matrimonii non conficitur.

Hanc potestatem convenire R. Pontifici, & Concilio Generali, nemo unus dubitat. An etiam eam habeant Episcopi, controversitur a TT. Quicquid sit de ipsorum jure primitivo, ipsi per se non licet ex veteri Ecclesiæ consuetudine,

& declaratione Urban. VIII. decreto suo approbantis declarationem S. Congreg. id expresse prohibentem, ut refert. Bened. XIV. *De Syn. Diac. l. 7. c. 68.* Lex autem de impedimentis obligat quidem fideles omnes, non vero infideles, nisi eos, qui in ditione Pontificia degunt, sicut obligantur aliis legibus circa contractus.

63. *Quæst. 1.* Quænam sunt impedimenta impedientia tantum? R. præter culpam mortalem, & vinculum excommunicationis, sex potissimum reddunt matrimonium graviter illicitum, quæ his versibus continentur.

*Ecclesiæ vetitum, necnon tempus feriatum,
Atque Catechismus, crimen, sponsalia, votum
Impediunt fieri, permittunt facta teneri.*

Ac primo sponsi graviter peccarent contrahendo contra prohibitionem Ecclesiæ, quæ fit a Parocho, vel Episcopo ob dubium impedimenti alicujus, vel inhabilitatis inter copulandos; leviter tamen, si prohibitio sit ob venerationem alicujus festi, nec adsit aliorum scandalum. Tempus autem *feriatum* a Trid. Sess. 23. c. 10. assignatur ab adventu Domini usque ad Epiphaniam *inclusive*, & a die Cinerum usque ad Octavam Paschæ *inclusive*. Quo tempore solemnitas nuptiarum interdicitur.

64. Itaque prohibentur eo tempore benedictio nuptialis, solemnis sponsæ traductio in domum sponsi, solemnia convivia, cet. quæ sæpe erunt grave peccatum propter excessum; secus si fiant moderate. Nec vero eo tempore vetatur contractus matrimonii, modo fiat sine apparatu, & solemnitatibus. Et quamvis D. Th. S. Antoninus, &

plures Canonistæ censeant interdictum esse usum conjugii tempore feriato, eo quod Canones prohibeant uxoris traductionem; ab eis tamen dissentiunt communiter DD. quibus adhæret Ben. XIV. *Notif. 80. n. 17.* Cujus est ratio præcipua, quia non sunt onera certa imponenda, ubi lex certa ea non præscribat. Canones autem adduci soliti consilium continent, non præceptum; affertque in hac rem declarationem S. C. editam 10. *Jan. 1684.* quæ permittit traductionem sponsæ in domum sponsi, modo fiat sine solemnitatibus. Tridentinum autem hortatur quidem conjuges ad non consummandum matrimonium ante benedictionem, sed non præcipit, ut communis est DD. interpretatio, & tradit idem Benedict. loco citato.

65. *Quæst. 2.* An, & quando contrahitur impedimentum catechismi? R. nomine catechismi venit hoc loco illa fidei professio, quæ ante baptismum fit nomine baptizandi. Et olim ad eo contrahi poterat, qui respondet pro infante; sed hodie videtur sublatum a Tridentino, ut decrevit S. C. teste Diana. Hinc Parochi in libro distinguere debent paternos catechismi a patrinis baptismi.

Quæst. 3. Quodnam crimen impediatur matrimonium? R. 1. incestus cum consanguinea conjugis imprimis, vel in secundo grado, qui matrimonium impedit cum quacumque alia persona; item incestus cum propria matre, vel filia. 2. raptus alienæ sponse. 3. uxoricidium. 4. presbytericidium. 5. susceptio propriæ prolis ex baptismo impedit redditionem debiti. 6. publica pœnitentia.

tia, quandiu durat. 7. Matrimonium cum moniali. Sed hæc per non usum sublata sunt, exceptis voto, interdicto & sponsalibus. Episcopus autem tantum in interdicto dispensare potest.

66. *Quæst. 4.* Quid de impedimentis sponsalium, & voti? R. 1. impediunt matrimonium sponsalia cum alio contracta, & non dissoluta; violaretur enim in re gravi fides alteri data contra iustitiam. R. 2. impedit quoque matrimonium votum simplex sive castitatis, sive religionis; vel non nubendi. Votum autem Religionis, & castitatis absolutum ante matrimonium nequit ab Episcopo dispensari, sed potest si fuerit conditionatum, aut pœnale. Potest etiam dispensare in voto ab ipsis emisso post consummatum matrimonium, nisi ex mutuo consensu emiserint. Ita DD. multi cum S. Antonino contra alios. Idem dico de potestate dispensandi votum ante matrimonium elicited, ut conjux possit petere debitum, tum quia hæc facultas datur Episcopis ex antiqua consuetudine; tum quia Pontifex non videtur voluisse sibi reservare hanc potestatem, cum hæc reservatio cederet in destructionem animarum propter periculum incontinentiæ, quod frequenter adesse solet. Imo si periculum sit in mora, nec facilis aditus ad Papam, potest Episcopus dispensare hoc votum, ad contrahendum matrimonium.

67. *Quæst. 5.* Quomodo necessariæ sint denunciationes? Præscriptum est a Trid. Sess. 24. c. 1. ut ne celebretur Matrimonium sine præviis proclamationibus; quæ fieri debent in Ecclesia intra Missarum solemniam, & quidem a proprio

Parocho, & intra propriam uniuscujusque conjugis parochiam, tribus diebus festivis, non immediatis, continuis tamen, id est, qui feriatis quidem diebus, nullo tamen festo interpolentur. Post ultimam denunciationem licet contrahere eadem die; non licet autem differre ultra quatuor menses, intra quot si non contrahant, repetendas esse denunciations declaravit S. C. in Sess. 24. c. 1. de reform. Imo Rit Romanum post duos integros menses repetendas esse jubet denunciations, nisi aliud videatur Episcopo.

68. Non potest Parochus dispensare, nisi urgeat necessitas, & Episcopus audiri nequeat, modo factus sit certior nullum subesse impedimentum. Potest autem facere denunciations per alium Sacerdotem, & quidem probabiter etiam tempore concionis, vel magni concursus, si aliqua insiet causa; cum ita finis Tridentini obtineatur. Quod si alter sponsorum ante breve tempus in suam parochiam venit, S. C. declaravit, denunciations faciendas, in loco, unde discessit. Si vero alter sponsorum sit exterus, ante denunciations debet Parochus fidem habere auctenticam coram Ordinario, & quidem originis, de sponsi libertate. Quod multo magis circa vagos curandum est, quorum matrimonium nequit Parochus assistere sine licentia Episcopi, ut præscribit Tridentinum.

69. *Quæst. 6.* An, & quis teneatur impedimentum denunciare? R. post factas proclamationes unusquisque sciens impedimentum,

etiamsi sit occultum, tenetur illud denuntiare. Quod si tale sit, ut alteri infamia ori-ri possit, monendus est prius, & privatim corrigendus, si spes emendationis affulgeat, nec sit in mora periculum. Denunciatio autem est facienda ab eo, qui noverit impedimentum, etiamsi illud per testes probare non possit; quia huiusmodi revelatio proderit vel ad vitandum peccatum, vel ad reparandum injuriam Sacramenti; præsertim cum in probabilissima multorum sententia unus testis fide dignus satis sit ut Episcopus prohibeat matrimonium, nisi agatur de præjudicio tertii, in qua hypothesis requiritur plena probatio ex c. licet, & c. *Omni de Testam.* Vide alia apud auctorem.

CAPUT VII.

De impedimentis Matrimonium dirimentibus.

70. Præter defectum veri consensus, impedimenta dirimentia sunt quindecim his versibus contenta.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen, Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas, Ætas, affinis, si clandestinus, & impos, Raptave sit mulier, nec parti reddita tuta.

71. Quest. 1. Quisnam error dirimat matrimonium? R. 1. Error personæ de jure naturæ irritat matrimonium; variata enim persona, variatur substantia contractus, dum qui intendi contrahere cum una, v. g. Bertha, non consensit contrahere cum alia, v. g. Anna. Ita

omnes TT. cum D. Th. *Suppl. q. 51. a. 1.* Et hoc locum habet, etiam si error sit crassus, & qui facile vinci posset; imo etsi error sit comitans, nec dederit causam contractui, ita ut adhuc errore cognito, initum fuisset matrimonium. Hoc enim solum probat, quod tunc foret quidem consensus, sed re vera talis in præsentem contractum non adfuit. R. 2. error circa qualitatem personæ comitans, sed non dans causam contractui, non irritat matrimonium; unde si quis contraheret cum corrupta, aut pau-pere, vel ignobili, quam putabat virginem, vel divitem, aut nobilem, his qualitatibus præcipue non motus, sed aliunde, valet proculdubio matrimonium; quia in eo eventu adest voluntarium ad illud requisitum. Ita DD. communiter.

72. R. 3. Magna lis est inter TT. an valeat matrimonium cum errore circa qualitatem personæ, qui det causam contractui; quo scilicet cognito matrimonium non fuisset contractum. Communis est auctorum doctrina ipsum irritare matrimonium, si qualitas redundet in substantiam. Sed quo pacto id dignoscatur, hoc opus, hic labor. Triplex tamen regula adsignari potest. 1. tunc qualitas in substantiam redundat, cum quis habet animum contrahendi sub tali conditione, & non aliter. 2. cum qualitas non est communis aliis, sed propria, & individua aliqujus personæ particularis, puta, si quis crederet se contrahere cum primogenita Regis; error enim qualitatis redundaret in persona. Tertia regula, quam tradit D. Th. ea est: si